

Waarom politici graag over de oorlog praten

Hypothese: in tijden van populisme verwijzen politici vaker naar de Tweede Wereldoorlog. Onderzoekers gaan kijken of dat waar is. De CPN, al in de jaren 50: PvdA is NSB.

**Door onze redacteur
BART FUNNEKOTTER**

ROTTERDAM, 25 FEBR. De verwijzingen naar de Tweede Wereldoorlog zijn niet van de lucht sinds de opkomst van Geert Wilders – ook in politiek Den Haag. Historicus Hinke Piersma, werkzaam bij het NIOD Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies, raakte geïntrigeerd door dit fenomeen. „Ik vroeg me af of dat vroeger ook zo frequent gebeurde.”

Om die vraag te beantwoorden, gaat ze alle Tweede Kamerdebatten sinds 1945 doorzoeken op verwijzingen naar de oorlog.

Piersma begint in mei met haar onderzoek en hoopt over een jaar de eerste resultaten te kunnen pre-

Dubbel paspoort

„Als het hebben van een dubbele nationaliteit de weg zou openen naar verraad en disloyaliteit, dan stel ik daar tegenover dat iemand als Mussert, voor zover ik weet, niet de Duitse nationaliteit had.”

Mohammed Rabbae (Groen-Links) tijdens een debat op 22 februari 1995 over de Rijkswet op het Nederlandschap

senteren. Ze werkt samen met wiskundige Maarten Marx van de Universiteit van Amsterdam, die een computerprogramma geschreven heeft dat de Handelingen van de Tweede Kamer kan doorzoeken. Piersma: „Dat moet nu zo worden verijnd dat het op intelli-

gente wijze al die debatten kan doorspitten. Ik ben niet geïnteresseerd in een opmerking als ‘de kaas is sinds de Tweede Wereldoorlog veel duurder geworden’, maar bijvoorbeeld wel in een debatbijdrage waarin een vergelijking wordt gemaakt tussen de Jodenvervolgung en het asielbeleid.”

Piersma gaat niet alleen turven. Ze wil ook weten hoe en waarom de Tweede Wereldoorlog wordt ingezet tijdens het debat. „Politici verwijzen naar de oorlog als ze hun eigen gelijk willen onderstrepen en de argumenten van de tegenstander buiten de orde willen plaatsen. Mijn voorlopige hypothese is dat er vaker naar de oorlog wordt verwezen in tijden van opspeland populisme, zoals bij de opkomst van Fortuyn en Wilders.”

Maar het aanroepen van de oorlog om het eigen gelijk te bevestigen, is zeker niet iets van het laatste decennium, weet Piersma. „In de jaren vijftig vergeleek een Kamerlid van de Communistische Partij Nederland de PvdA met de NSB. En ook Janmaat van de Centrapartij werd herhaaldelijk ge-

Euthanasie

„Ieder, die de onderhavige voorstellen vergelijkt met hetgeen in nazi-Duitsland is gebeurd, ja zelfs schrijft, dat deze ‘slechts in details verschillend zijn’ van hetgeen in de periode onder Hitler heeft plaatsgevonden, tracht op onacceptabele wijze de integriteit van voorstanders van legalisering van euthanasie aan te tasten”

Kamerlid Jacob Kohnstam (D66) verdedigt op 27 april 1989 zijn euthanasiewetsvoorstel

confronteerd met verwijzingen naar de oorlog.”

Piersma, die eerder boeken schreef over de Drie van Breda en

concentratiekamp Natzweiler, ziet dat referenties aan de Tweede Wereldoorlog tegenwoordig niet meer hetzelfde effect sorteren als vroeger. „Toen een linkse politicus het tijdens de afgelopen kabinetsformatie over het kabinet Bruin 1 had – een verwijzing naar de bruine hemden van de nazi’s – had dat maar weinig effect. Sterker nog, het kwam degene die de toespeeling maakte op verwijzen te staan.”

Het moet uit haar onderzoek nog blijken, maar Piersma denkt dat sinds het optreden van Pim Fortuyn de Tweede Wereldoorlog minder „bruikbaar” geworden is in het politieke discours. „Toen Thom de Graaf Anne Frank aanriep om te waarschuwen voor Fortuyn, schoot die niet in de verdediging, maar koos juist voor de aanval. Dat was nieuw. Daarvoor kon je er beter het zwijgen toe doen als je met de nazi’s in verband werd gebracht.”

Wat vindt Piersma eigenlijk van dit soort vergelijkingen? Is het wel kies de oorlog er telkens bij te halen? „Ik ben een historicus. Ik con-

Israël

„Wij hebben vorig jaar de Tweede Wereldoorlog, de holocaust en Auschwitz herdacht. Ook dat speelt mee als wij het hebben over de vernietiging van de staat Israël.”

Premier Jan Peter Balkenende op 31 januari 2006 in een debat over het verkiezingssucces van Hamas in de Palestijnse gebieden

stateert slechts dat het gebeurt en wil nu uitzoeken hoe de Tweede Wereldoorlog door de politiek wordt gebruikt en misbruikt. Als dit eerste onderzoek mooie resultaten oplevert, hoop ik het project te kunnen uitbreiden naar andere Europese landen, zoals Duitsland en Groot-Brittannië.”